

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Педагогічний факультет
Кафедра початкової та дошкільної освіти

Проректор із науково-педагогічної роботи
Михальченко Н. В.
06 серпня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ
ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Ступінь бакалавра
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність 013 Початкова освіта
Освітньо-професійна програма: Початкова освіта

2023 – 2024 навчальний рік

Розробник: кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової та дошкільної освіти Філімонова Тетяна Володимирівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри (Якименко С. І.)

«29» серпня 2023 р.

Анотація

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Теорія та методика навчання природничої освітньої галузі у початковій школі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: процес навчання освітньої галузі «Теорія та методика навчання природничої освітньої галузі у початковій школі».

Міждисциплінарні зв'язки: «Педагогіка (загальна та історія педагогіки, дошкільна)», «Психологія (загальна та вікова, дитяча, педагогічна)».

Метою дисципліни є формування професійної компетентності студентів щодо організації і проведення навчальної та позанавчальної роботи з навчального предмета "Природознавство", в галузі екологічної освіти; забезпечення розуміння сучасної природничо-наукової картини світу, формування уявлення про цілісність природи шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про неживу та живу природу, основ екологічних знань; ознайомлення з процесом навчання природознавства у початковій школі.

Ключові слова: «Природознавство», «Я досліджую світ», дослідницька діяльність молодших школярів, Нова українська школа.

Abstract

The study program of the normative discipline "Theory and teaching methods of science education in primary school" is compiled in accordance with the educational-professional training program for bachelors in specialty 013 Primary education under the educational-professional program "Primary Education".

The subject of study discipline: educational field "Theory and teaching methods of science education in primary school".

Interdisciplinary links: "Pedagogy (general and history of pedagogy, preschool)", "Psychology (general and age, children, pedagogical)".

The purpose of the discipline is the formation of professional competence of students in organizing and conducting educational and extracurricular work on the subject "Science" in the field of environmental education; providing understanding of the modern natural-scientific picture of the world, formation of the idea of the integrity of nature by mastering the system of integrated knowledge about inanimate and animate nature, the basics of ecological knowledge; acquaintance with the process of teaching science in primary school.

Key words: "Natural Science", "I explore the world", research activities of junior high school students, New Ukrainian School.

1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Обов'язкова
Індивідуальне науково-дослідне завдання – мультимедійна презентація за обраною темою	Спеціальність: 013 Початкова освіта Освітньо-професійна програма: Початкова освіта	Семестр
Загальна кількість годин – 90		5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 7 аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3	Ступінь: бакалавра	<i>Лекції</i>
		18 год.
		Практичні, семінарські
		30 год.
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=5579		Самостійна робота
		42 год.
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 48 год. – аудиторні заняття, 42 год. – самостійна робота (53,3% / 46,7%).

Заочна форма навчання

348 гр.

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Обов'язкова
Індивідуальне науково-дослідне завдання – мультимедійна презентація за обраною темою	Спеціальність: 013 Початкова освіта Освітньо-професійна програма: Початкова освіта	Семестр
Загальна кількість годин – 90		5-й
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=5580	Ступінь: бакалавра	<i>Лекції</i>
		6 год.
		Практичні, семінарські
		6 год.
		Самостійна робота
		78 год.
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 14 год. – аудиторні заняття, 76 год. – самостійна робота (15,6% / 84,4%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: формування професійної компетентності студентів щодо організації і проведення навчальної та позанавчальної роботи з навчального предмета "Природознавство", в галузі екологічної освіти; забезпечення розуміння сучасної природничо-наукової картини світу, формування уявлення про цілісність природи шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про неживу та живу природу, основ екологічних знань; ознайомлення з процесом навчання природознавства у початковій школі.

Завдання курсу: формування у майбутніх вчителів знань про об'єкт, предмет методики навчання природознавства; структуру і методи цілісного методичного дослідження; структуру процесу навчання, зміст його структурних компонентів, зв'язків і відношень між ними; рівні процесу навчання в межах природознавства, загальний спосіб їх визначення в конкретних педагогічних ситуаціях; ознайомлення студентів із шляхом включення знань про природу в практику навчання учнів початкової школи; розгляд існуючих методів і прийомів ознайомлення учнів з природою, форм та засобів навчання природознавства початковій школі; вивчення особливостей вивчення основних змістовних ліній курсу природознавства в початковій ланці освіти; формування фахових умінь майбутніх вчителів початкової школи.

Передумови для вивчення дисципліни: «Педагогіка (загальна та історія педагогіки, дошкільна)», «Психологія (загальна та вікова, дитяча, педагогічна)».

Навчальна дисципліна складається з 3-х кредитів.

Програмні результати навчання:

ПРН -5 Знати методичні системи навчання учнів освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

ПРН - 8 Вміння володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів учнів та їх врахування в освітньому процесі.

ПРН - 10 Здатність моделювати процес навчання учнів початкової школи з певного предмету: розробляти проекти уроків та / або їх фрагменти, методику роботи над окремими видами завдань.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

К. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у професійно-педагогічній діяльності у галузі початкової освіти.

I. Загальнопредметні:

ЗК-2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування із представниками інших професійних груп різного рівня (*соціальна компетентність*).

ЗК-4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (*лідерська компетентність*).

ЗК-5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (*підприємницька компетентність*).

ЗК-6. Здатність використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-7. Здатність спілкуватися державною (за потреби – іншою) мовою усно та письмово.

II. Фахові:

СК-1. Мовно-комунікативна компетентність.

1.1. Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою.

1.2. Здатність формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів.

СК-2. Предметно-методична компетентність.

2.1. Здатність здійснювати аналіз нормативних документів, що регламентують початкову освіту; та реалізовувати на практиці цілі і завдання навчання предмета / освітньої галузі відповідно до Державного стандарту початкової освіти.

2.2. Здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.

2.3. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності.

2.4. Здатність здійснювати інтегроване навчання.

2.5. Здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів.

СК-3. Інформаційно-цифрова компетентність.

3.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

3.2. Здатність ефективно використовувати наявні електронні ресурси та цифрові технології в освітньому процесі.

СК-4. Психологічна компетентність.

4.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

4.2. Здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, Я-ідентичності.

4.3. Здатність формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

4.4. Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен буде відчувати себе її частиною.

СК-5. Емоційно-етична компетентність.

5.1. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами.

5.2. Здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.

5.3. Здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

5.4. Здатність до ефективного використання виховного потенціалу уроків та інших видів занять; формування навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки, поваги та толерантного ставлення до інших, до попередження та протидії булінгу.

СК-6. Компетентність педагогічного партнерства.

6.1. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі.

6.2. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

6.3. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

СК-7. Інклюзивна компетентність.

7.1. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища.

7.2. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

7.3. Здатність забезпечувати в інклюзивному освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

СК-8. Здоров'язбережувальна компетентність.

8.1. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

8.2. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни.

8.3. Здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя.

8.4. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

8.5. Надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

СК-9. Проєктувальна компетентність. Здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

СК-10. Прогностична компетентність.

10.1. Здатність прогнозувати результати освітнього процесу.

10.2. Здатність планувати освітній процес.

СК-11. Організаційна компетентність.

11.1. Здатність організовувати процес навчання, виховання і розвитку учнів.

11.2. Здатність організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

СК-12. Оцінювально-аналітична компетентність.

12.1. Здатність оцінювати результати навчання учнів.

12.2. Здатність аналізувати результати навчання учнів.

12.3. Здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.

СК-13. Інноваційна компетентність.

13.1. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі.

13.2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

13.3. Здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

СК-14. Здатність до навчання впродовж життя. Здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку упродовж життя.

СК-15. Рефлексивна компетентність.

15.1. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

15.2. Здатність до рефлексії та коригування освітнього процесу на основі врахування індивідуальних і вікових особливостей, навчальних досягнень здобувачів початкової освіти.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна наука та її місце в системі підготовки студентів

Тема 2. Нормативні документи щодо навчання природничої освітньої галузі в початковій школі

Тема 3. Зміст і система побудови вивчення природничої освітньої галузі в початковій школі

Тема 4. Історія вивчення природничої освітньої галузі в початковій ланці освіти

Тема 5. Види знань, що засвоюють молодші школярі під час вивчення курсів «Природознавство», «Я досліджую світ»

Тема 6. Засоби навчання природничої освітньої галузі. Методика їх використання

Тема 7. Методи та прийоми навчання природничої освітньої галузі у початкових класах

Тема 8. Форми організації навчання природознавчої освітньої галузі

Тема 9. Екологізація змісту природничої освітньої галузі

Тема 10. Зміст навчальних курсів «Природознавство» та «Я досліджую світ» в початкових класах

Тема 11. Методика формування дослідницької діяльності молодших школярів

Тема 12. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі в умовах Нової

української школи

Тема 13. Форми та методи контролю навчання природничої освітньої галузі в початковій школі

Тема 14. Організація позаурочної та позакласної роботи учнів з природознавства у початковій школі

Тема 15. Особливості навчання природознавству у малокомплектній школі

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Методологічні основи курсу навчання природознавчої освітньої галузі

Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна наука та її місце в системі підготовки студентів

Мета, предмет і завдання методики навчання природознавства в початкових класах. Зв'язок методики з іншими науками. Основні історичні етапи становлення методики навчання природознавства в початковій школі. Місце природничої освітньої галузі в Державному стандарті початкової загальноосвітньої школи.

Тема 2. Нормативні документи щодо навчання природничої освітньої галузі в початковій школі

Аналіз програм та навчально-методичних комплектів курсу «Природознавство». Принцип добору змісту навчального матеріалу та складові початкового природничого курсу.

Тема 3. Зміст і система побудови вивчення природничої освітньої галузі в початковій школі

Зміст вивчення природничої освітньої галузі в початковій школі: Еко-поняття «людина-навколишнє середовище». Структура взаємодії людини з оточуючим світом. Вікові особливості взаємодії з навколишнім світом молодших школярів: Особливості фізіологічної взаємодії. Специфіка психологічних відношень. Типологія поведінкових взаємовідношень. Дидактичні завдання навчання природничої освітньої галузі в початковій школі: освітні, розвивальні, виховні. Формування в учнів природничої компетентності; науково-природничої картини світу, екологічної грамотності та естетичної культури.

Тема 4. Історія вивчення природничої освітньої галузі в початковій ланці освіти

Описовий період розвитку та становлення методики навчання природничої освітньої галузі. Науково-практичний етап історії розвитку методики навчання природничої освітньої галузі. Сучасний стан розвитку методики навчання природничої освітньої галузі. Інноваційні процеси розробки змісту методики природничої освітньої галузі. Внесок у розвиток методики навчання природничої освітньої галузі видатних методистів.

Тема 5. Види знань, що засвоюють молодші школярі під час вивчення курсів «Природознавство», «Я досліджую світ».

Методика формування та розвитку природничих уявлень і понять у початковій школі. Види знань, що засвоюють молодші школярі під час вивчення курсів «Природознавство» (3-4 кл.) та «Я досліджую світ» (1-4 кл.). Реалізація ключових компетентностей (природничої та екологічної), які мають свою специфіку залежно від конкретної галузі, предмета, через комплекс компетенцій, вікових можливостей учнів. Змістові лінії природничої освітньої галузі в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Форми оволодіння знаннями молодшими школярами: факти, уявлення, поняття, оцінні та методологічні знання, їх об'єктивна сутність. Уявлення як форма засвоєння знань. Умови і методика формування природничих уявлень у молодших школярів. Поняття як форма засвоєння знань. Умови та методика формування природничих понять у молодших школярів.

Тема 6. Засоби навчання природничої освітньої галузі. Методика їх використання

Сутнісна характеристика засобів наочності вивчення молодшими школярами природничої освітньої галузі. Аналіз природознавчої складової підручників курсу «Я досліджую світ» в початковій школі. Навчання природничої освітньої галузі засобами

дидактичного матеріалу. Використання у початковій школі засобів усної народної творчості навчання природничої освітньої галузі. Особливості організації в початковій школі екологічних ігор.

Кредит 2. Особливості методики викладання природознавчої освітньої галузі в початковій школі

Тема 7. Методи та прийоми навчання природничої освітньої галузі у початкових класах

Дидактична сутність методу навчання. Класифікація методів навчання природознавства. Словесні методи навчання: розповідь, бесіда. Види розповіді і бесіди. Загальні вимоги них. Критерії вибору та дидактичні цілі використання розповіді і бесіди в процесі навчання природознавства. Практичні методи навчання: спостереження, дослід, практична робота, їх загальна сутність, структура і види. Критерії їх вибору і використання в процесі навчання природознавства. Дидактична гра та елементи народознавства в змісті природознавства початкової школи. Особливості методики їх використання. Методичні прийоми, їх класифікація та методика використання.

Тема 8. Форми організації навчання природничої освітньої галузі у початкових класах

Поняття «форма організації процесу навчання». Види форм організації процесу навчання природознавства. Взаємозв'язки і залежності між ними. Урок основна форма організації навчання природознавству. Загальні вимоги до уроку природознавства, його макро- і мікроструктура. Типи уроків. Комбінований урок. Макроструктура уроку, її варіативність. Предметний урок. Макроструктура уроку, її варіативність. Закономірності в методиці підготовки і проведення предметного уроку. Урок-екскурсія, його значення в процесі навчання природознавства. Загальні вимоги до методики підготовки і проведення уроку-екскурсії. Класифікація уроків-еккурсій. Макроструктура кожного виду уроку-екскурсії. Узагальнюючий урок, його макроструктура. Особливості методики підготовки і проведення. Позаурочна робота. Цілі та зміст позаурочної роботи, її види. Особливості методики проведення позаурочної роботи. Позакласна робота, її дидактичні цілі. Зміст позакласної роботи. Принципи залучення учнів до позакласної роботи з природознавства. Індивідуальна позакласна робота. Особливості змісту та методики її організації. Групова позакласна робота з природознавства. Дидактична структура заняття гуртка, її варіативність. Методика організації діяльності учнів у гуртку. Масова позакласна робота. Види масової позакласної роботи з природознавства, особливості методики їх підготовки й проведення.

Тема 9. Екологізація змісту природничої освітньої галузі

Формування у молодших школярів екологічної компетентності. Реалізація екологічної освіти в змісті курсу початкової школи «Я досліджую світ».

Тема 10. Зміст навчальних курсів «Природознавство» та «Я досліджую світ» в початкових класах.

Основні принципи відбору змісту і побудови курсу «Природознавство», «Я досліджую світ» Сутність освітніх, розвивальних і виховних цілей курсу «Природознавство» в початковій школі. Основні принципи відбору змісту та послідовності вивчення навчального матеріалу з курсу «Природознавство» для початкових класів. Зміст курсу «Природознавство» в сучасній початковій школі. Компоненти змісту навчального предмета, їх втілення у предметному і процесуальному змісті природознавства початкової школи. Пропонований зміст, обов'язкові та очікувані результати навчання природничої освітньої галузі Типової освітньої програми початкової освіти цикл (1-2 класи) під керівництвом Р.Б.Шияна. Зміст навчання, очікувані результати навчання природничої освітньої галузі в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» Типової освітньої програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом О. Я. Савченко.

Кредит 3. Вивчення природознавчої освітньої галузі учнями в умовах НУШ

Тема 11. Методика формування дослідницької діяльності молодших школярів.

Проблема дослідницьких умінь в педагогічній літературі. Сутнісно-структурний аналіз дослідницьких умінь. Дослідницька діяльність молодших школярів як творчість та основа формування дослідницьких умінь.

Тема 12. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі в умовах Нової української школи

Куток живої природи, його організація та обладнання. Добір об'єктів для кутка живої природи та умови їх утримання. Краєзнавчий куточок. Дидактичні вимоги до його змісту, оформлення та використання в процесі вивчення курсу «Природознавство». Навчально-дослідна ділянка. Особливості планування території ділянки. Добір і розміщення рослин. Обладнання та інвентар для роботи на ділянці. Географічний майданчик. Обладнання майданчика для початкових класів. Освітні, розвивальні і виховні цілі, зміст, методи і форми організації діяльності (індивідуальна, групова, парами, фронтальна) молодших школярів у кутку живої природи, на географічному майданчику, на навчально-дослідній ділянці у процесі уроків, позаурочної та позакласної роботи. Класифікація засобів наочності з природознавства для початкової школи, їх характеристика і методика використання на уроці. Загальні вимоги до засобів наочності, що використовуються на уроках природознавства. Підручники і зошити з друкованою основою із курсу «Природознавство» (3-4 кл.), «Я досліджую світ» (1-2 кл.) та їх структура. Дидактичні вимоги до методики роботи з ними під час навчання природознавству.

Тема 13. Форми та методи контролю навчання природничої освітньої галузі в початковій школі

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів із курсу «Природознавство». Обов'язкові та очікувані результати навчання природничої освітньої галузі Типової освітньої програми початкової освіти цикл (1-2 класи) під керівництвом Р. Б. Шияна. Очікувані результати навчання громадянської та історичної освітньої галузі в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти під керівництвом О. Я. Савченко. Рівні навчальних досягнень учнів із курсів «Природознавство», «Я досліджую світ», їх характеристика, норми оцінок. Особливості оцінювання учнів 1-2 класів. Сучасні підходи до оцінювання знань учнів з природознавства у початковій школі.

Тема 14. Організація позаурочної та позакласної роботи учнів з природознавства у початковій школі

Суть позаурочної та позакласної роботи природничого змісту як форми організації освітнього процесу. Спільні та відмінні ознаки. Зміст, методи, засоби та форми організації позаурочної та позакласної роботи з природознавства. Проектна робота.

Тема 15. Особливості навчання природознавству у малокомплектній школі

Малокомплектна початкова школа та її місце у системі початкової освіти. Особливості організації навчально-виховного процесу та проведення самостійної роботи в класах-комплектах. Особливості організації спостережень, ведення щоденників, календарів природи. Організація і проведення екскурсій. Обладнання до уроків з природознавства в курсі ЯДС для малокомплектної школи. Планування уроків.

3. Структура навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Методологічні основи курсу навчання природознавчої освітньої галузі						
Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна наука та її місце в системі підготовки студентів	5	2	2			1
Тема 2. Нормативні документи щодо навчання природничої освітньої галузі в початковій школі	5	-	2			3
Тема 3. Зміст і система побудови вивчення природничої освітньої галузі в початковій школі	5	-	2			3
Тема 4. Історія вивчення природничої освітньої галузі в початковій ланці освіти	5	-	2			3
Тема 5. Види знань, що засвоюють молодші школярі під час вивчення курсів «Природознавство», «Я досліджую світ»	5		2			3
Тема 6. Засоби навчання природничої освітньої галузі. Методика їх використання	5	2	2			1
Всього за кредит 1	30	4	12			14
Кредит 2. Особливості методики викладання природознавчої освітньої галузі в початковій школі						
Тема 7. Методи та прийоми навчання природничої освітньої галузі у початкових класах	8	2	2			4
Тема 8. Форми організації навчання природничої освітньої галузі у початкових класах	8	2	2			4
Тема 9. Екологізація змісту природничої освітньої галузі	7	2	2			3
Тема 10. Зміст навчальних курсів «Природознавство» та «Я досліджую світ» в початкових класах.	7	-	2			5
Всього за кредит 2	30	6	8			16
Кредит 3. Вивчення природознавчої освітньої галузі учнями в умовах НУШ						
Тема 11. Методика формування дослідницької діяльності молодших школярів.	6	2	2			2
Тема 12. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі в умовах Нової української школи	6	2	2			2
Тема 13. Форми та методи контролю навчання природничої освітньої галузі в початковій школі	6	2	2			2
Тема 14. Організація позаурочної та позакласної роботи учнів з природознавства у початковій школі	6	2	2			2
Тема 15. Особливості навчання природознавству у малокомплектній школі	6	-	2			4
Всього за кредит 3	30	8	10			12
Усього годин:	90	18	30			42

Заочна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Методологічні основи курсу навчання природознавчої освітньої галузі						
Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна наука та її місце в системі підготовки студентів	5	2	-			3
Тема 2. Нормативні документи щодо навчання природничої освітньої галузі в початковій школі	5	-	2			3
Тема 3. Зміст і система побудови вивчення природничої освітньої галузі в початковій школі	5	-	-			5
Тема 4. Історія вивчення природничої освітньої галузі в початковій ланці освіти	5	-	-			5
Тема 5. Види знань, що засвоюють молодші школярі під час вивчення курсів «Природознавство», «Я досліджую світ»	5		-			5
Тема 6. Засоби навчання природничої освітньої галузі. Методика їх використання	5	-	-			5
Всього за кредит 1	30	2	2			26
Кредит 2. Особливості методики викладання природознавчої освітньої галузі в початковій школі						
Тема 7. Методи та прийоми навчання природничої освітньої галузі у початкових класах	8	2	-			6
Тема 8. Форми організації навчання природничої освітньої галузі у початкових класах	8	-	-			8
Тема 9. Екологізація змісту природничої освітньої галузі	7	-	-			7
Тема 10. Зміст навчальних курсів «Природознавство» та «Я досліджую світ» в початкових класах.	7	-	2			5
Всього за кредит 2	30	2	2			26
Кредит 3. Вивчення природознавчої освітньої галузі учнями в умовах НУШ						
Тема 11. Методика формування дослідницької діяльності молодших школярів.	6	2	-			4
Тема 12. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі в умовах Нової української школи	6	-	-			6
Тема 13. Форми та методи контролю навчання природничої освітньої галузі в початковій школі	6	-	-			6
Тема 14. Організація позаурочної та позакласної роботи учнів з природознавства у початковій школі	6	-	2			4
Тема 15. Особливості навчання природознавству у малокомплектній школі	6	-	-			6
Всього за кредит 3	30	2	2			26
Усього годин:	90	6	6			78

**4. Теми лекційних занять
Денна форма навчання**

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Методологічні основи курсу навчання природознавчої освітньої галузі		
1.	Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна наука та її місце в системі підготовки студентів	2
2.	Тема 6. Засоби навчання природничої освітньої галузі. Методика їх використання	2
Кредит 2. Особливості методики викладання природознавчої освітньої галузі в початковій школі		
3.	Тема 7. Методи та прийоми навчання природничої освітньої галузі у початкових класах	2
4.	Тема 8. Форми організації навчання природничої освітньої галузі у початкових класах	2
5.	Тема 9. Екологізація змісту природничої освітньої галузі	2
Кредит 3. Вивчення природознавчої освітньої галузі учнями в умовах НУШ		
6.	Тема 11. Методика формування дослідницької діяльності молодших школярів.	2
7.	Тема 12. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі в умовах Нової української школи	2
8.	Тема 13. Форми та методи контролю навчання природничої освітньої галузі в початковій школі	2
9.	Тема 14. Організація позаурочної та позакласної роботи учнів з природознавства у початковій школі	2
Всього:		18

Заочна форма навчання

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Методологічні основи курсу навчання природознавчої освітньої галузі		
1.	Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна наука та її місце в системі підготовки студентів	2
Кредит 2. Особливості методики викладання природознавчої освітньої галузі в початковій школі		
2.	Тема 7. Методи та прийоми навчання природничої освітньої галузі у початкових класах	2
Кредит 3. Вивчення природознавчої освітньої галузі учнями в умовах НУШ		
3.	Тема 11. Методика формування дослідницької діяльності молодших школярів.	2
Всього:		6

**5. Теми практичних занять
Денна форма навчання**

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Методологічні основи курсу навчання природознавчої освітньої галузі		
1	Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна	2

	наука та її місце в системі підготовки студентів	
2.	Тема 2. Нормативні документи щодо навчання природничої освітньої галузі в початковій школі	2
3	Тема 3. Зміст і система побудови вивчення природничої освітньої галузі в початковій школі	2
4.	Тема 4. Історія вивчення природничої освітньої галузі в початковій ланці освіти	2
5.	Тема 5. Види знань, що засвоюють молодші школярі під час вивчення курсів «Природознавство», «Я досліджую світ»	2
6.	Тема 6. Засоби навчання природничої освітньої галузі. Методика їх використання	2
Кредит 2. Особливості методики викладання природознавчої освітньої галузі в початковій школі		
7.	Тема 7. Методи та прийоми навчання природничої освітньої галузі у початкових класах	2
8.	Тема 8. Форми організації навчання природничої освітньої галузі у початкових класах	2
9.	Тема 9. Екологізація змісту природничої освітньої галузі	2
10.	Тема 10. Зміст навчальних курсів «Природознавство» та «Я досліджую світ» в початкових класах.	2
Кредит 3. Вивчення природознавчої освітньої галузі учнями в умовах НУШ		
11.	Тема 11. Методика формування дослідницької діяльності молодших школярів.	2
12.	Тема 12. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі в умовах Нової української школи	2
13.	Тема 13. Форми та методи контролю навчання природничої освітньої галузі в початковій школі	2
14.	Тема 14. Організація позаурочної та позакласної роботи учнів з природознавства у початковій школі	2
15.	Тема 15. Особливості навчання природознавству у малокомплектній школі	2
Всього:		30 год.

Заочна форма навчання

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Методологічні основи курсу навчання природознавчої освітньої галузі		
1.	Тема 2. Нормативні документи щодо навчання природничої освітньої галузі в початковій школі	2
Кредит 2. Особливості методики викладання природознавчої освітньої галузі в початковій школі		
2.	Тема 10. Зміст навчальних курсів «Природознавство» та «Я досліджую світ» в початкових класах.	2
Кредит 3. Вивчення природознавчої освітньої галузі учнями в умовах НУШ		
3.	Тема 14. Організація позаурочної та позакласної роботи учнів з природознавства у початковій школі	2
Всього:		6 год.

6. Лабораторні заняття

Робочим планом не передбачено

7. Самостійна робота Денна форма навчання

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Методологічні основи курсу навчання природознавчої освітньої галузі		
1	Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна наука та її місце в системі підготовки студентів	1
2.	Тема 2. Нормативні документи щодо навчання природничої освітньої галузі в початковій школі	3
3	Тема 3. Зміст і система побудови вивчення природничої освітньої галузі в початковій школі	3
4.	Тема 4. Історія вивчення природничої освітньої галузі в початковій ланці освіти	3
5.	Тема 5. Види знань, що засвоюють молодші школярі під час вивчення курсів «Природознавство», «Я досліджую світ»	3
6.	Тема 6. Засоби навчання природничої освітньої галузі. Методика їх використання	1
Кредит 2. Особливості методики викладання природознавчої освітньої галузі в початковій школі		
7.	Тема 7. Методи та прийоми навчання природничої освітньої галузі у початкових класах	4
8.	Тема 8. Форми організації навчання природничої освітньої галузі у початкових класах	4
9.	Тема 9. Екологізація змісту природничої освітньої галузі	3
10.	Тема 10. Зміст навчальних курсів «Природознавство» та «Я досліджую світ» в початкових класах.	5
Кредит 3. Вивчення природознавчої освітньої галузі учнями в умовах НУШ		
11.	Тема 11. Методика формування дослідницької діяльності молодших школярів.	2
12.	Тема 12. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі в умовах Нової української школи	2
13.	Тема 13. Форми та методи контролю навчання природничої освітньої галузі в початковій школі	2
14.	Тема 14. Організація позаурочної та позакласної роботи учнів з природознавства у початковій школі	2
15.	Тема 15. Особливості навчання природознавству у малокомплектній школі	4
Всього:		42 год

Заочна форма навчання

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Методологічні основи курсу навчання природознавчої освітньої галузі		
1	Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна	3

	наука та її місце в системі підготовки студентів	
2.	Тема 2. Нормативні документи щодо навчання природничої освітньої галузі в початковій школі	3
3	Тема 3. Зміст і система побудови вивчення природничої освітньої галузі в початковій школі	5
4.	Тема 4. Історія вивчення природничої освітньої галузі в початковій ланці освіти	5
5.	Тема 5. Види знань, що засвоюють молодші школярі під час вивчення курсів «Природознавство», «Я досліджую світ»	5
6.	Тема 6. Засоби навчання природничої освітньої галузі. Методика їх використання	5
Кредит 2. Особливості методики викладання природознавчої освітньої галузі в початковій школі		
7.	Тема 7. Методи та прийоми навчання природничої освітньої галузі у початкових класах	6
8.	Тема 8. Форми організації навчання природничої освітньої галузі у початкових класах	8
9.	Тема 9. Екологізація змісту природничої освітньої галузі	7
10.	Тема 10. Зміст навчальних курсів «Природознавство» та «Я досліджую світ» в початкових класах.	5
Кредит 3. Вивчення природознавчої освітньої галузі учнями в умовах НУШ		
11.	Тема 11. Методика формування дослідницької діяльності молодших школярів.	4
12.	Тема 12. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі в умовах Нової української школи	6
13.	Тема 13. Форми та методи контролю навчання природничої освітньої галузі в початковій школі	6
14.	Тема 14. Організація позаурочної та позакласної роботи учнів з природознавства у початковій школі	4
15.	Тема 15. Особливості навчання природознавству у малокомплектній школі	6
	Всього:	78год

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

1. Складання, виготовлення та захист порівняльної таблиці розробки методики навчання природознавства на різних історичних етапах.
2. Складання порівняльну таблицю спільних і відмінних ознак загально дидактичних та конкретно-предметних методів навчання природознавству
3. Фенологічне спостереження росту рослин квасолі, гороху і пшениці та визначити найоптимальніші умови їх розвитку.
4. Складання плану проведення демонстраційного досліду з учнями 3-го класу (тема за вибором).
5. Складання теки зразків усної народної творчості для використання на уроках «Природознавства» в 2-ому класі.
6. Складання теки зразків дидактичного матеріалу для використання на уроках «Природознавства» в 3-ому класі.
7. Складання пам'ятки – алгоритму підготовки вчителя до уроків «Природознавство».

8. Складання таблиці критеріїв розвитку природничих понять під час роботи на географічному майданчику.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Зміст курсу поділений на 6 кредитів. Кожний кредит включає в себе лекції, семінарські заняття, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу даної частини курсу.

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння й засвоєння програмового матеріалу, уміння самостійно опрацьовувати тексти, написання і захист реферативних робіт, створення мультимедійних презентацій, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу.

Критерії оцінювання відповідей на студентів на семінарських заняттях

Враховується:

1. Рівень осмислення навчального матеріалу;
2. Рівень сформованості аналітичних умінь і концептуальних підходів;
3. Повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
4. Використання додаткової літератури;
5. Порівняння, зв'язок із практикою, висновки.

Бали	Критерії оцінювання
"Відмінно" – 5	Досконале знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої теми, вільне оперування різноманітними класифікаціями. Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.
"Добре" – 4	Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Понятійна основа базується на обраній класифікації. Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.

"Задовільно" – 3	Відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. Студент використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.
"Незадовільно" – 2	Студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

Розподіл балів, які отримують студенти

Кількість балів у кінці 7 семестру повинна складати від 150 до 300 балів (за 3 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 3 крд.

Поточне тестування та самостійна робота															Нак опи чува льні бали /сум а	
Кред 1					Кред 2					Кред 3						300/ 100
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	
Практичні заняття	5	5	10	10	5	5	10	10	10	10	10	10	10	5	5	
Самостійна робота (включно контр. роб.)	60					60					40					
											КР - 20					
Усього	100					100					100					100

10. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: індивідуальне, групове і фронтальне опитування, письмові контрольні роботи, тестовий контроль. Самостійна робота перевіряється шляхом написання реферативних робіт, створення мультимедійних презентацій.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу, наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, порівняльний аналіз; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки).

12. Рекомендована література

Базова

1. Аквилева Г. Н., Клепинина З.А. Методика преподавания естествознания в начальной школе: Учеб. пособие для студ. М.: Гуманит, изд. центр ВЛАДОС, 2001. 240 с.
2. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах: навч. посібн. К.: Веселка, 1998. 334 с.
3. Будна Н. О. Я досліджую світ: підручник інтегр. курсу для 1 кл. закл. заг. сер. освіти у 2 ч. Ч 1. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2018. 96 с.: іл.
4. Будна Н. О. Я досліджую світ: підручник інтегр. курсу для 1 кл. закл. заг. сер. освіти у 2 ч. Ч 2. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2018. 96 с.: іл.
5. Грущинська І. В. Я досліджую світ. Підручник інтегрованого курсу для 1- го кл. закл. заг. сер. осв. (у 2-х част.) Ч. 1. К.: УОВЦ «Оріон», 2018. 112 с.: іл.
6. Грущинська І. В. Я досліджую світ. Підручник інтегрованого курсу для 1- го кл. закл. заг. сер. осв. (у 2-х част.) Ч. 2 . К.: УОВЦ «Оріон», 2018. 112 с.: іл.
7. Додаток МОН від 20.08.2018 року № 1/9-501 «Про Перелік навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для... Електронний ресурс . Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/.../lyst-mon-vid-20-08-2018-1-9-501-pr..>
8. Додаток до наказу МОН України від 19.08.2016 №1009 «Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи».
9. Іщенко О. Л. Я досліджую світ: підр. для 1 –го кл. закл. заг. сер. осв. (у 2- х част.): Ч. 1. / О.Л. Іщенко, О.М. Ващенко, Л.В. Романенко, О.М. Кліщ. Київ: Літера ЛТД, 2018. – 112 с.
10. Іщенко О. Л. Я досліджую світ: підр. для 1 –го кл. закл. заг. сер. осв. (у 2- х част.): Ч. 2. Київ: Літера ЛТД, 2018. 112 с.
11. Методика викладання природознавства у початковій школі: навч. – метод. посібн. за модульно-рейтинговою системою навчання студентів спеціальності «Початкова освіта»: навч. посібник. Львів: «Новий Світ – 2000», 2011. 223 с.
12. Нарочна Л. К., Ковальчук Г.В., Гончарова К.Д. Методика викладання природознавства. К.: Вища школа, 1990. 302 с.
13. Пакулова В. М., Кузнецова В. И. Методика преподавания природоведения. М.: Просвещение, 1990. 192 с.
14. Типові освітні програми для 1-2 класів НУШ. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1-2 клас. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 1-2 клас (Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року № 1272). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>
15. Типові освітні програми для 3-4 класів НУШ. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас (Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року № 1273). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/3-4-dodatki.pdf>
16. Я досліджую світ: підр. інтегрованого курсу для 1-го кл. закл. заг. сер. осв.: (у 2-х ч.): Ч. 1. Київ: Генеза, 2018. 112 с.
17. Я досліджую світ: підр. інтегрованого курсу для 1-го кл. закл. заг. сер. осв.: (у 2-х ч.): Ч. 2. Київ: Генеза, 2018. 112 с.: іл.

Допоміжна

1. Державний стандарт початкової освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87). Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/59891/
2. Концепція Нової української школи (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на

період до 2029 року»; [http://mon.gov.ua/activity /education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczija.html](http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczija.html))

3. Наказ «Про затвердження типових овітніх програм для 1-2 кл. заг. сер. освіти № 1272 від 08.10.2019. 5. Наказ «Про затвердження типових овітніх програм для 3-4 кл. заг. сер. освіти № 1273 від 08.10.2019.

4. Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти I ступеня (Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 407).

13. Інформаційні ресурси

1. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2018. 160 с. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf>)

2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України . – 2016 Електронний ресурс . – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolacompressed.pdf>

3. Опис ключових змін в оновлених програмах початкової школи: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/pochatkova/opysklyuchovyh-zmin.pdf> С. 28-33.

4. Оновлені програми для початкової школи 1-4 класів («Природознавство» (1-4 кл) та «Я у Світі» 3-4 кл. (ОНОВЛЕНІ): <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalniprogrami/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

5. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

6. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського URL: www.dnpb.gov.ua/

7. Бібліотека українських підручників URL: <http://pidruchniki.ws/>